

(F^o 3v1). I és en tots els textos medievals que hom troba constantment -s- simple, per exemple StVicentF (*Serm.* I, 79.19; II, 151.22); «Per menor món [‘microcosmos’] l’om per tots se nomena / e lo major rembla en moltes coses, / açò és test autèntic, menys de gloses», Ausiàs (CXII, 38g). La sonora, doncs, confirmada per la rima en Ausiàs.

El grup fraseològic *fer gloses* popularitzant-se pren diverses accepcions metafòriques, com ‘dissertar profusament’ i d’ací ‘garlar, parlar en abundor’; i l’exemple següent, junt amb altres que dono, ensenya alhora la sonoritat de la -s-, amb la seva rima: «les més se moren / com se desfloren / les nades closes: / no cal fer gloses, / noves lectures: / per criatures / totes hi penen / e fort entenen / ---», JRoig (*Spill*, 8686). «Glosa de obra: expositio; glosar: expono; glosador: expositor», Busa-N. (1507, c-viii-6.3f.); «glosar lo llibre: annotare; les gloses: annotatio, scholium», Onofre Pou (*TbPu.*, 172).

Tornant-se més popular encara, es concretà en comentaris versificats sobre fets curiosos o comentats per la gent, d’on el sentit de ‘cobla popular’ en general i en particular el gènere, sovint improvisat, sempre pertanyent a la lírica popular, que tant s’ha descabellat a Mallorca; amb nova prova de la rima amb sonora, en l’acerada ploma d’un pròcer mallorquí «y vós qui ‘n tants d’anys / no <e>u fet una glosa, / tantes com volreu, / a batzeb y arreu, / sens fer-vos res nosa, / mos ne donareu» (c. 1820, Josep Togores senyor d’Aiamans, JMBover, *BiEscrBal.* II, 442; III, 41); «En jove, si prens per tu / les gloses que cant, fas mal: / jo critic en general, / no tract d’entujar ningú», PdAPenyà (*IdOr* I, 77; I, 3).

Però també en el Princ. el mot seguia tenint ús arrelat. Sovint aplicat a l’obra de literats d’alta cultura, com Xènius i el seu glossari, a *La Veu de Catalunya* en el primer decenni del Nou-cents; i àdhuc llavors encara preponderava la pronúncia tradicional amb sonora (comentari de Coromines a «les Gloses de l’Ors» en «El Poble Català» del 9-1-1910, reimprès en *Diaris i Records* vol. II) etc. «Glosa. En la gran serenor del cel d’hivern / he mirat les muntanyes com brillaven / --- / Aquelles muntanyes que tan altes són / ---», Maragall, a. 1904 (O. C. I, 99); l’excel·lent poeta prenia com a marxapeu, en alçar el vol dellà i deçà els Pirineus, els versos de GFebus. I també hi havia pres usos fraseològics, com *fer gran glosa* ‘lloar amb eloqüència, fer el panegíric’: «jo espero que vós, que fèyau gran glosa d’una terra que tants de sos fills hem malehida, vós que us donàveu la pena de rebre soleyades y greus fadigues per esbrinar els secrets de ses balmes y bores, afraus y reconades ---», MrnVayreda (*Puny.*, pròleg., 4, pàgina 34).

Encara que pertot amb caràcter erudit, el mot ha passat a totes les llengües romàniques, des d’antic, amb -s- senzilla, sonora: port. *glosa*, cast. ant. *glosa* (rimant amb adj. en -osa en l’Arx. de Hita etc.), oc. *glosa*, fr. *glose*, it. *chiosa*. La forma amb -ss- no comença de difondre’s en català fins cap als anys 1910-

1920 (totes dues encara admeses en el *DOrt.*), i sobretot per obra dels mestres de la F^o Bernat Metge (en els derivats, sobretot *glossari* i *glossador*, s’havia anticipat més).

Mentrestant s’ha tendit a generalitzar-la distingint quan s’aplica a usos filològics, retòrics i preceptius, tot respectant-la quan es parla de lírica popular. No es tracta de cap solecisme (com per exemple *impresió*), sinó d’una variant que ja existí en l’Edat Antiga, en cercles de llenguatge menys cultivat i que obeïa al mateix fet de fonètica històrica llatina que reduí la s geminada a senzilla darrere sllaba llarga (*elissus* > *-issus*, *caussa* > *causa* etc.); la grafia llatina *glosa* es troba, en efecte, en antics textos vulgaritzants, veg. CGL VI, 497.

DERIV.: *Glossar* [*glosar* c. 1390, *glosà* pf. 3, Aversó; mj. S. xv, *Curial*]; veg. supra Busa-N. i OPou; popularment apareix aplicat al cant dels ocells etc.: «pels riberencs herbatges, com un xuixat de perles, / festívol saltirona l’aucell del paradís, / ou-s’hi glosar joyosos sinsomts y esquives merles, / y a estones gemegar-hi lo tórt anyoradís», *Atl.* II, 31c. *Glosada. Glosador, glosador* [Busa-N., supra]. *Glosera. Glosat. Glossari* [Lab. 1839]. *Glossilla* [DAG.]. *Desglossar* [Lab. 1839], pròpiament ‘llevar la nota o apèndix posat a una escriptura etc’ (cf. Spitzer, *ZRPh.* LIV, 246n.); -*ossament*.

Del sentit propi i anatòmic de ‘llengua’ es formaren: *glossitis* [1868, *SLitCosta*]. Formes prefixades: *gloss-*, *gloss-* (*glossotomia*, *glossofaringi* etc.). *Glossopeda* [1868, *SLitCosta*], híbrid format amb el ll. *pes*, *pedis* ‘peu’, per les vesícules que causa la glossopeda en la llengua i les potes de la bèstia. *Glossopetra. Hippoglòs. Aglòs; aglòssia*.

De γλωττα, forma àtica corresponent al gr. comú i jònic γλωσσα; *glotis* [1839], de γλωττις ‘úvula’, pròpiament ‘llengua menuda’; *glòtic; glotal; glotitis. Epiglotis* [Lab. 1839]. *Políglot* [Lab. 1839]; *políglota* [Belv.]; *políglotisme*.

GLOT, ant. ‘golut’, del ll. GLUTTO, GLUTTONIS, id. □ 1.ª doc.: Llull.

«Tempransa usa, per ço que no sies *glot*», «s’acustumen los infants a ésser laminers, e com són grans, esdevenen *glots* e manuguen tant, e beven, que-s sancfonen, e pequen per massa menjar», «un hom foyll, peccador --- era *glot*, luxuriós e ple de vicis», *Llull* (*Doctr. Pueril*, Gili, 262, 147; *Merav.*, NCL III, 139) i freqüent en les seves obres (*Gentil*, 295; *P. e S. Intenció*, 335; etc.).

I encara s’usà més o menys fins a la fi del període medieval: «si per estar vagarós devia hom estar pus *glot*, les fembres deurien haver més aquest vici que altra persona», *De Amore* d’A. el Capellà (p. 82); «féu matar / lo gran rey Cir / --- / rey de sancs *glot* / ---», JRoig (*Spill*, v. 9383); «hom *glot*» i «persona *glota* de piment» figuren, també per aquest temps, en la *Doctrina Moral* del mallorquí En Pacs. En femení i en plural: «Les dones totes / sabs que són *glotes* / més que la mar: / foc, de cremar, / terra,